SODBA SODIŠČA (drugi senat)
z dne 7. septembra 2004*

V zadevi C-1/03,

zaradi predloga za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES, naslovljenega na Sodišče z odločbo Cour d'appel iž Bruslja (Belgija) z dne 3. decembra 2002, ki jo je Sodišče prejelo 3. januarja 2003, v kazenskem postopku proti

Paulu Van de Wallu,

Danielu Laurentu,

Thierryu Merschu

in

* * Jezik postopka: francoščina.

Texaco Belgium SA,

intervenient:

Région de Bruxelles-Capitale,

SODIŠČE (drugi senat),

v sestavi C. W. A. Timmermans, predsednik senata, J.-P. Puissochet (poročevalec) in R. Schintgen, sodnika, F. Macken in N. Colneric, sodnici,

generalna pravobranilka: J. Kokott,
sodni tajnik: R. Grass,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

— za P. Van de Walla, D. Laureanta in Texaco Belgium S. A. M. Mahieu, avocat,

— za T. Merscha O. Klees, avocat,

— za Région de Bruxelles-Capitale E. Gillet, L. Levi in P. Boucquey, avocats,

— za Komisijo Evropskih skupnosti F. Simonetti in M. Konstantinidis, zastopnika,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 29. januarja 2004

izreka naslednjo

Sodbo

1 S sodbo z dne 3. decembra 2002, ki je na Sodišče prispela 3. januarja 2003, je Cour d'appel iz Bruslja postavilo dve vprašanji za predhodno odločanje na podlagi člena 234 ES o razlagi člena 1(a), (b), in (c) Direktive Sveta 75/442/EGS z dne 15. julija 1975 o odpadkih ((UL L 194, str. 39), kot je bila spremenjena z Direktivo Sveta 91/156/EGS z dne 18. marca 1991 (UL L 78, str. 32, v nadaljevanju: Direktiva 75/442).

2 Ti vprašanji sta bili postavljeni v okviru pregona P. Van de Walla, D. Laurenta in T. Merscha, vodij družbe Texaco Belgium SA (v nadaljevanju: Texaco), pa tudi same družbe Texaco (v nadaljevanju vsi skupaj: P. Van de Walle in drugi), ki naj bi zaradi nepredvidenega uhajanja ogljikovodikov na bencinski črpalki te družbe zagrešili prekršek zavrženja odpadkov.

Pravni okvir

Skupnostna ureditev

3 Člen 1 Direktive 75/442 določa:

„V tej direktivi izraz:

(a) ‚odpadek' pomeni vsako snov ali predmet v skupinah, navedenih v Prilogi I, ki ga imetnik zavrže ali namerava ali mora zavreči;

[...]

(b) ‚povzročitelj' pomeni vsakogar, katerega dejavnosti povzročajo nastajanje odpadkov (‚izvirni povzročitelj') in/ali vsakogar, ki izvaja predobdelavo, mešanje ali druge postopke, katerih posledica je sprememba narave ali sestave odpadkov;

(c) ‚imetnik' pomeni povzročitelja odpadkov ali fizično ali pravno osebo, ki ima odpadke;

[...]"

4 Priloga I k Direktivi 75/442 z naslovom „Skupine odpadkov" v točki Q4 navaja „material[e], ki so bili razsuti, razliti, izgubljeni ali drugače poškodovani, vključno z materiali, opremo itd., ki so bili onesnaženi zaradi nezgode", v točki Q7 „snovi, ki ne delujejo več zadovoljivo (npr. onesnažene kisline, onesnažena topila, izrabljene temperne soli ipd.), v točki Q14 „izdelki, ki jih imetnik ne uporablja več (npr. odpadki iz kmetijstva, stanovanj, uradov, blagovnega prometa, trgovine ipd.)" in v točki Q15 „onesnaženi materiali, snovi ali izdelki, nastali pri obnavljanju kakovosti tal".

5 V skladu s členom 4, drugi pododstavek, Direktive 75/442 „[d]ržave članice sprejmejo potrebne ukrepe, da prepovejo puščanje, odmetavanje ali nenadzorovano odstranjevanje odpadkov".

6 Člen 8 Direktive 75/442 določa, da države članice sprejmejo potrebne ukrepe za zagotavljanje, da imetnik odpadkov te preda bodisi zasebnemu ali javnemu zbiralcu odpadkov, bodisi podjetju, ki izvaja postopke odstranjevanja ali predelave, bodisi jih predela ali odstrani sam.

7 Člen 15 direktive 75/442 določa:

„V skladu z načelom ‚plača povzročitelj obremenitve' mora stroške odstranjevanja odpadkov nositi:

— imetnik, ki odpadke preda zbiralcu odpadkov ali podjetju iz člena 9,

in/ali

— prejšnji imetniki odpadkov ali proizvajalec izdelka, iz katerega so nastali odpadki."

Nacionalna ureditev

8 Sklep Conseil de la Région de Bruxelles-Capitale z dne 7. marca 1991 o preprečevanju odpadkov in ravnanju z njimi (*Moniteur belge* z dne 23. aprila 1991,

v nadaljevanju: Sklep z dne 7. marca 1991) v členu 2(1) določa, da je odpadek „snov ali predmet, ki ju imetnik zavrže ali namerava ali mora zavreči".

9 Priloga I k temu sklepu, ki našteva več skupin odpadkov, se v delu Q4 nanaša na „material[e], ki so bili razliti, izgubljeni ali drugače poškodovani, skupaj z materiali, opremo itd., ki so bili onesnaženi zaradi nezgode", v delu Q7 na „izdelk[e], ki jih imetnik ne uporablja več" in v delu Q12 na „onesnažen[e] material[e]".

10 Priloga III k temu sklepu z naslovom „Sestavine odpadkov, zaradi katerih so odpadki nevarni" vsebuje del C51, ki se nanaša na „ogljikovodike in njihov kisik; dušikove in/ali žveplove spojine, ki niso posebej navedene v tej prilogi".

11 Člen 8 tega sklepa določa:

„Prepovedano je puščanje odpadkov na javnem ali zasebnem mestu zunaj področij, ki jih v ta namen odredi pristojen uradniški organ, ali brez upoštevanja predpisov o odstranjevanju odpadkov."

12 Člen 10 Sklepa z dne 7. marca 1991 določa:

„Kdor povzroča nastajanje odpadkov ali ima odpadke, jih je dolžan odstranjevati ali zagotoviti njihovo odstranjevanje v skladu z določbami tega sklepa tako, da se omejijo škodljivi vplivi na zemljo, rastline, živali, zrak in vodo, in na splošno tako, da ne ogroža okolja in zdravja ljudi.

Izvršilni organ [regije Bruxelles-Capitale] pazi, da bo stroške odstranjevanja odpadkov nosil bodisi imetnik odpadkov, ki jih da v ustanovo za odstranjevanje, bodisi, če tega ni, prejšnji imetniki odpadkov ali proizvajalec izdelka, iz katerega so nastali odpadki".

13 Člen 22 Sklepa z dne 7. marca 1991 kaznuje tistega, ki pušča lastne odpadke ali odpadke drugih in s tem krši pravila iz člena 8 tega sklepa.

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

14 Regija Bruxelles-Capitale je lastnik poslopja na Avenue du Pont de Luttre št. 132 v Bruslju (Belgija). Obnovitvena dela na tem poslopju, s katerimi je začela, da bi v njem namestila center za socialno pomoč, je bilo treba 18. januarja 1993 prekiniti, ker so v kleti poslopja odkrili pronicanje vode, v kateri so bili ogljikovodiki, ki je prihajalo iz zidu, ki to poslopje ločuje od sosednjega na št. 134 te avenije, kjer je bila tedaj bencinska črpalka Texaco.

15 Ta bencinska črpalka je bila predmet najemne pogodbe poslovnega prostora med Texaco in lastnikom prostorov. Od leta 1988 je imela upravljavca v okviru „pogodbe o obratovanju", ki je določala, da Texaco daje upravljavcu za obratovanje na voljo zemljišče, stavbo, opremo in pohištvo. Upravljavec je z bencinsko črpalko upravljal za svoj račun, vendar prostorov ni smel spreminjati brez predhodnega pisnega dovoljenja Texaco, ki je bencinski črpalki dobavljala naftne izdelke in si poleg tega pridržala nadzor nad računovodstvom in zalogami.

16 Po odkritju uhajanja ogljikovodikov, ki je bilo posledica napak pri črpalkinih napravah za skladiščenje, je Texaco menila, da obratovanje te črpalke ni več mogoče in se aprila 1993 odločil za razveljavitev pogodbe o vodenju poslov, pri čemer se je skliceval na hudo napako upravljavca. Nato je junija 1993 razveljavil najemno pogodbo poslovnih prostorov.

17 Čeprav je Texaco zanikala svojo odgovornost, je začel z deli za sanacijo zemlje in nadomestil del naprav za skladiščenje, iz katerih so uhajali ogljikovodiki. Po maju 1994 na tem kraju ni več posredoval. Regija Bruxelles-Capitale je menila, da sanacija ni bila dokončana, in financirala še druge ukrepe za vzpostavitev stanja, kakršno je bilo po njenem mnenju potrebno za izvedbo načrta v zvezi z nepremičnino.

18 Ker se je zdelo, da je nepošteno početje Texaco kršitev Sklepa z dne 7. marca 1991, zlasti členov 8, 10 in 22, se je zoper P. Van de Walla, pooblaščenega direktorja Texaco, D. Laurenta in T. Merscha, člana uprave te družbe, ter Texaco kot pravno osebo začel postopek pred Tribunal correctionnel (kazensko sodišče) iz Bruslja. Regija Bruxelles-Capitale se je v ta postopek vključila v vlogi oškodovanca kot

tožilca. S sodbo z dne 20. junija 2001 je navedeno sodišče obtožence oprostilo, ustavilo postopek zoper Texaco in odločilo, da ni pristojno za odločanje o zahtevku oškodovanca kot tožilca.

19 Državno tožilstvo in intervenient sta se na to sodbo pritožila na predložitvenem sodišču.

20 To je menilo, da člen 22 Sklepa z dne 7. marca 1991 kaznuje kršitev obveznosti iz člena 8 in ne kršitve določb člena 10 tega sklepa. Predložitveno sodišče je torej menilo, da bi bilo treba za kaznovanje nepoštenega ravnanja obtožencev na podlagi navedenega člena 22 to početje označiti kot zavrženje odpadkov v smislu zgoraj navedenega člena 8. Navedlo je, da se Texaco s tem, da je bencinski črpalki dobavljala, odpadkov ni znebila in da dobavljeno gorivo in cisterne, ki so po sanacijskih delih te družbe ostale zakopane v zemlji, niso mogle biti odpadki v smislu člena 2(1) Sklepa z dne 7. marca 1991 oziroma „snov ali predmet, ki ga imetnik zavrže ali namerava ali mora zavreči".

21 Vendar se je predložitveno sodišče vprašalo, ali bi zemlja pod tlemi, onesnažena zaradi naključnega uhajanja ogljikovodikov, lahko bila odpadek, in je navedlo dvom o možnosti take opredelitve, če zadevna zemlja ni bila izkopana in obdelana. Ravno tako je navedlo, da se mnenja doktrine o označevanju naključnega uhajanja proizvoda, ki onesnažuje zemljo, kot zavrženja odpadkov razlikujejo.

22 Cour d'appel iz Bruslja je opozorilo, da je bila definicija odpadka na podlagi člena 2(1) Sklepa z dne 7. marca 1991 dobesedno povzeta iz Direktive 75/442 in da je priloga k temu sklepu, ki našteva skupine odpadkov, povzela pojme iz priloge k navedeni direktivi, nato pa odločilo, da odločanje prekine in Sodišču za predhodno odločanje postavi ti vprašanji:

„1. Ali je treba člen 1(a) Direktive [...] 75/442 [...], ki določa pojem odpadka kot ‚vsako snov ali predmet, ki ju imetnik odstrani ali mora odstraniti na podlagi veljavnih predpisov nacionalne zakonodaje' ter člena 1(b) in 1(c) te direktive, ki določa povzročitelja kot ‚vsakogar, katerega dejavnosti povzročajo nastajanje odpadkov (‚izvirni povzročitelj') in/ali vsakogar, ki izvaja predobdelavo, mešanje ali druge postopke, katerih posledica je sprememba narave ali sestave odpadkov', ter imetnika kot ‚povzročitelja odpadkov ali fizično ali pravno osebo, ki ima odpadke', razlagati tako, da se lahko uporabi za naftno podjetje, ki proizvaja ogljikovodike in jih prodaja samostojnemu upravljavcu, ki temu podjetju ni podrejen, če ti ogljikovodiki pronicajo v zemljo ter povzročijo onesnaženost te zemlje in podtalnih voda.

2. Ali je treba, nasprotno, ugotoviti, da opredelitev odpadkov v smislu zgoraj navedenih določb velja samo, če je bila tako onesnažena zemlja izkopana".

Vprašanji za predhodno odločanje

23 Z vprašanjema, ki ju je treba raziskati skupaj, predložitveno sodišče po eni strani sprašuje, ali lahko nenamerno razliti ogljikovodiki, ki so povzročili onesnaženost zemlje in podtalnih voda, štejejo za odpadke v smislu člena 1(a) Direktive 75/442, in ali se lahko tako onesnažena zemlja ravno tako opredeli kot odpadek v smislu te določbe, tudi če ni bila izkopana, ter po drugi strani, ali v okoliščinah, kakršne so v sporu o glavni stvari, lahko šteje, da je naftna družba, ki dobavlja bencinski črpalki, povzročiteljica ali imetnica morebitnih odpadkov v smislu člena 1(b) in (c) te direktive.

Stališča, predložena Sodišču

24 Regija Bruxelles-Capitale meni, da Texaco ustreza definiciji „imetnik odpadkov", ker je ogljikovodike, ki jih je dobavljala bencinski črpalki, najprej imela ona, izvajala je strog nadzor nad dejavnostjo črpalke in izvedla črpanje z vodo prepojene plasti, da bi očistila onesnaženo zemljo.

25 Ogljikovodiki naj bi ne bili opredeljeni kot odpadki samo, dokler jih bencinska črpalka ni iz kateregakoli razloga zavrgla; tedaj postanejo odpadki tudi za družbo, kot je Texaco, ki jih je izdelala in dobavila.

26 Torej naj bi se štelo, da je naftno podjetje, ki je izdelalo in prodalo proizvode, ki so postali odpadki, imetnik odpadkov v smislu Direktive 75/442, če je imelo dostop do kraja, kjer se ti odpadki nahajajo, ali pravico odločanja o dejavnosti svoje stranke, ali nadzor nad napravami za skladiščenje proizvoda, ki so povzročile uhajanja v zemljo in podtalne vode. Naftno podjetje, ki je dejansko pripravilo del teh odpadkov za uporabo, je nujno imetnik odpadkov.

27 Glede zadevnih ogljikovodikov v sporu o glavni stvari, ki so ušli iz cisterne bencinske črpalke, naj bi jih zavrgel njihov izdelovalec ali njihov imetnik. Ti ogljikovodiki naj bi bili posebej navedeni pod naslovom Q4 Priloge I k Direktivi in naj bi bili poleg tega nevarni odpadki. Torej bi jih bilo treba opredeliti kot odpadke v smislu Direktive 75/442.

28 Zemljo, onesnaženo s temi ogljikovodiki, bi bilo ravno tako treba opredeliti kot odpadek. To naj bi izhajalo iz pojmov pod naslovi Q5, Q12 in Q13 tega besedila in iz obveznosti imetnika teh snovi, da jih zavrže.

29 Taka obveznost naj bi izhajala zlasti iz ciljev varstva človekovega zdravja in okolja, ki ju zasleduje Direktiva 75/442 in ki ne bi bila dosežena, če imetnik ali povzročitelj odpadkov ne bi bil dolžan zavreči onesnažene zemlje ali, če bi bilo treba, zakopati onesnaženih snovi v zemljo.

30 Po mnenju P. Van de Walla in drugih je Texaco ob prodaji izročila bencinski črpalki zdrave naftne proizvode, pri čemer naj ta operacija ne bi štela za povzročitev odpadkov oziroma naj se ji ne bi pripisoval namen, znebiti se odpadkov.

31 P. Van de Walle in drugi menijo, da je normodajalec Skupnosti s tem, da je opredelil odpadke kot vsako snov, ki jo imetnik „zavrže ali namerava ali mora zavreči", želel poleg objektivnega elementa (in sicer vpisa odpadka v katalog glede na njegove značilnosti in stopnjo njegove strupenosti), vključiti tudi subjektivni element, pri čemer je navedel le položaje, v katerih imetnik bodisi zavrže bodisi namerava ali mora zavreči odpadke z odstranjevanjem ali s predelavo.

32 Posebnost spora o glavni stvari naj bi bilo dejstvo, da ne Texaco ne upravljavec bencinske črpalke nista vedela, da so ogljikovodiki uhajali iz cistern in prepojili vodo in zemljo v okolici. V teh pogojih naj ne bi šlo za zavrženje ali namen oziroma dolžnost zavrženja te snovi.

33 Poleg tega naj bi bilo družbi Texaco januarja 1993, torej po odkritju uhajanja ogljikovodikov, odrejeno, naj kraj očisti. Ta odreditev, ki je bila arbitrarna, bi morala biti naslovljena na upravljavca bencinske črpalke, ki naj bi bil kot samostojni upravljavec te snovi edini dolžan zavreči. Texaco naj bi bila vselej poudarjala, da je opravila dela za sanacijo zemlje, „ki pa jih ni bila dolžna opraviti".

34 Glede pojmov „povzročitelj" ali „imetnik" odpadkov v smislu prava Skupnosti, P. Van de Walle in drugi navajajo, da besedilo vprašanja za predhodno odločanje in obrazložitev predložitvene sodbe dopuščata mnenje, da Cour d'appel iz Bruslja meni, da Texaco ni ne povzročiteljica ne imetnica spornih odpadkov in da se to sodišče ne sklicuje na ta pojma, ampak si prizadeva, da bi Sodišče določilo pojem odpadka.

35 Za primer, da bi Sodišče menilo, da je treba preizkusiti pojma „imetnik" in „povzročitelj", P. Van de Walle in drugi podredno trdijo, da je Texaco bencinski črpalki dobavila zdrave proizvode in torej ni povzročila, ustvarila ali proizvedla odpadkov. Dejansko bi bil v primeru neuporabljenih proizvodov povzročitelj odpadkov tisti, ki teh proizvodov ne uporablja več in ne tisti, ki jih je dobavil. Torej bi moral biti v tem primeru zgolj upravljavec bencinske črpalke pojmovan kot povzročitelj odpadkov in njihov imetnik.

36 Glede tega naj bi iz več določb pogodbe o obratovanju bencinske črpalke, zlasti iz njenega člena 6(10) izhajalo, da je imel upravljavec polno odgovornost obratovalca in samostojnega trgovca in da je bil edini odgovoren za škodo, povzročeno tretjim osebam zaradi svoje dejavnosti. Člen 2 te pogodbe naj bi določal, da obratovanje bencinske črpalke Texaco „zaupa" njemu. V skladu s členom 6(2) naj bi bil dolžan „zaupane dobrine vzdrževati v popolnem stanju na lastne stroške" in vsakodnevno preverjati dobro delovanje črpalk in druge opreme ter Texaco takoj obvestiti o načrtovanih popravilih. V skladu s členom 5 navedene pogodbe naj bi bile zaloge „v popolni lasti upravljavca", ki naj bi bil zanje „popolnoma odgovoren".

37 Po mnenju Komisije naj bi iz točke Q4 Priloge I k Direktivi, ki se nanaša na „material [e], ki so bili razsuti, razliti, izgubljeni ali drugače poškodovani", izhajalo, da je normodajalec Skupnosti izrecno določil, da mora Direktiva pokrivati primer, ko imetnik odpadkov te zavrže naključno. To ne bi bilo nezdružljivo s členom 1 Direktive, ki ne določa, ali mora biti „zavrženje" „prostovoljno" ali ne. Imetnik se lahko tudi ne zaveda, tako kot v sporu o glavni stvari, da je proizvod zavrgel.

38 Enako naj bi besedilo zgoraj navedene točke Q4, ki se nanaša tudi na „material[e], opremo itd., ki so bili onesnaženi zaradi nezgode", kazalo, da Direktiva 75/442 snovi, onesnažene z odpadki, izenačuje z odpadki, tako da zagotavlja, da v primeru naključnega uhajanja snovi, ki so odpadki, imetnik teh snovi onesnaženih snovi ali predmetov ne opusti, temveč je odgovoren za njihovo odstranitev.

39 Nasprotno naj bi zemlja, onesnažena z naključnim razlitjem ogljikovodikov, ki so kot voda in zrak del okolja, ne bila del postopkov predelave in odstranjevanja, ki jih določa ta direktiva, in bi morala biti zgolj predmet postopkov dekontaminacije. Na splošno naj zemlja, onesnažena z odpadki, sama po sebi ne bi štela za odpadek.

40 Drugačen sklep bi veljal, če bi bilo treba zemljo odstraniti zaradi dekontaminacije. V takem primeru zemlja, ki je odstranjena, ne bi bila več del okolja, ampak premičnina, s katero bi bilo treba ravnati kot z odpadki, ker je bila zmešana z naključno razlitimi snovmi, opredeljenimi kot odpadki.

41 Končno bi bilo treba za „imetnika" naključno razlitih ogljikovodikov šteti osebo, ki je imela ogljikovodike v trenutku, ko so postali odpadki, torej upravljavca bencinske črpalke, ki jih je kupil pri Texaco. Te snovi naj bi bile postale odpadki, ko so ušle iz cistern. Naftno podjetje naj bi bilo povzročitelj ogljikovodikov, vendar naj bi odpadke v okviru svoje dejavnosti naključno „povzročil" le trgovec na drobno sam.

Odgovor Sodišča

42 Člen 1(a) Direktive 75/442 določa odpadke kot „vsako snov ali predmet v skupinah, navedenih v Prilogi I, ki ga imetnik zavrže ali namerava [...] zavreči". Navedena priloga določa in ponazarja to definicijo tako, da predlaga sezname snovi in predmetov, ki so lahko odpadki. Vendar je ta le informativna, ker opredelitev odpadkov izhaja predvsem iz vedenja imetnika in pomena pojma „zavreči" (v tem smislu glej sodbi z dne 18. decembra 1997 v zadevi Inter-Environnement Wallonie, C-129/96, Recueil, str. I-7411, točka 26, in z dne 18. aprila 2002 v zadevi Palin Granit in Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus, C-9/00, Recueil, str. I-3533, točka 22).

43 Okoliščina, da Priloga I k Direktivi 75/442 z naslovom „[s]kupine odpadkov" v točki Q4 navaja „material[e], ki so bili razsuti, razliti, izgubljeni ali drugače poškodovani, vključno z materiali, opremo itd., ki so bili onesnaženi zaradi nezgode", torej kaže le na to, da take snovi spadajo v področje uporabe pojma odpadkov. Sama po sebi ne omogoča, da bi naključno razlite ogljikovodike opredelili kot odpadke in kot izvor onesnaženosti zemlje in podtalnih voda.

44 V teh okoliščinah je nujno razčleniti, ali je to naključno razlitje ogljikovodikov dejanje, s katerim jih njihov imetnik „zavrže".

45 Najprej, kot je Sodišče že odločilo, je treba glagol „zavreči" razlagati ob upoštevanju cilja Direktive 75/442, ki je v skladu z njeno tretjo uvodno izjavo varstvo zdravja ljudi in okolja pred škodljivimi vplivi, ki jih povzroča zbiranje, prevoz, obdelava, skladiščenje in odlaganje odpadkov, ter upoštevanju člena 174(2) ES, ki določa, da je cilj okoljske politike Skupnosti doseči visoko raven varstva, in temelji na previdnostnem načelu in na načelih, da je treba delovati preventivno. Glagol „zavreči", ki določa področje uporabe pojma odpadki, naj bi se torej ne razlagal ozko (v tem smislu glej sodbo z dne 15. junija 2000 v zadevi ARCO Chemie Nederland in drugi, C-418/97 in C-419/97, Recueil, str. I-4475, točke od 36 do 40).

46 Kadar sta zadevna snov ali predmet ostanek proizvodnje, in sicer proizvod, ki kot tak ni bil namenjen za poznejšo uporabo in ki ga imetnik ne more ponovno uporabiti, ne da bi ga bil prej spremenil, ju je treba razčleniti kot breme, ki ga imetnik „zavrže" (v tem smislu glej zgoraj navedeno sodbo Palin Granit in Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus, točke od 32 do 37).

47 Vendar je jasno, da naključno razliti ogljikovodiki, posledica katerih je onesnaženost zemlje in podtalnih voda, niso proizvod, ki se lahko ponovno uporabi brez spremembe. Dejansko je trgovanje z njimi zelo negotovo in če domnevamo, da je načrtovano, predpostavlja predhodne postopke, ki niso gospodarsko ugodni za njihovega imetnika. Ti ogljikovodiki so torej snovi, ki jih imetnik ni nameraval povzročiti in ki jih „zavrže", pa četudi je to nehote, ob postopkih proizvodnje ali zadevne distribucije.

48 Končno bi bila Direktiva 75/442 deloma neučinkovita, če ogljikovodiki, ki povzročijo onesnaženost, ne bi šteli za odpadke samo zato, ker so bili naključno razliti. Člen 4 Direktive 75/442 določa zlasti, da države članice sprejmejo potrebne ukrepe za zagotovitev take predelave ali odstranjevanja odpadkov, ki ne ogroža zdravja ljudi in „ne predstavlja tveganja za vodo, zrak, tla ter rastline in živali" ter „prepovejo puščanje, odmetavanje ali nenadzorovano odstranjevanje odpadkov". Na podlagi člena 8 te direktive države članice sprejmejo potrebne ukrepe za zagotovitev, da imetnik odpadkov preda svoje odpadke gospodarskemu subjektu, ki jih predeluje ali odstranjuje ali pa sam zagotovi te postopke. Člen 15 te direktive določa, kateri gospodarski subjekt nosi stroške odstranjevanja odpadkov „[v] skladu z načelom ‚plača povzročitelj obremenitve'".

49 Če ogljikovodiki, ki so povzročili onesnaženost, ne bi šteli za odpadke, ker so bili razliti nenamerno, bi se njihov imetnik v nasprotju s prepovedjo puščanja, odmetavanja in nenadzorovanega odstranjevanja odpadkov odtegnil obveznostim, ki jih Direktiva 75/442 določa za države članice.

50 Iz zgoraj navedenega izhaja, da imetnik ogljikovodikov, ki se naključno razlijejo in onesnažijo zemljo in podtalne vode, „zavrže " te snovi, ki jih je zato treba opredeliti kot odpadke v smislu Direktive 75/442.

51 Določiti je treba, da naključno razliti ogljikovodiki na podlagi Direktive Sveta 91/689/EGS z dne 12. decembra 1991 o nevarnih odpadkih (UL L 377, str. 20) in Sklepa Sveta 94/904/ES z dne 22. decembra 1994 o uvedbi seznama nevarnih odpadkov na podlagi člena 1(4) Direktive 91/689 (UL L 356, str. 14) štejejo za nevarne odpadke.

52 Enaka opredelitev odpadkov v smislu Direktive 75/442 velja za zemljo, onesnaženo zaradi naključnega razlitja ogljikovodikov. V takem primeru ogljikovodiki niso ločljivi od zemlje, ki so jo onesnažili in se jih da predelati ali odstraniti samo, če se izvedejo tudi postopki čiščenja zemlje. Ta razlaga edina zagotavlja spoštovanje ciljev varstva naravnega okolja in prepovedi zavrženja odpadkov, ki ju določa Direktiva 75/442. Je popolnoma v skladu s ciljem te direktive, katere točka Q4 Priloge I med snovmi, ki so lahko odpadki, kot je bilo že navedeno, določa „material[e], opremo itd., ki so bili onesnaženi zaradi [naključnega razlitja teh snovi, njihove izgube ali druge nezgode]". Opredelitev odpadkov, ki zadeva zemljo, onesnaženo z ogljikovodiki, je odvisna od obveznosti osebe, ki je povzročiteljica naključnega razlitja teh snovi, da jih zavrže. Naj ne bi bila posledica uporabe nacionalnih predpisov, ki urejajo pogoje za varstvo ali čiščenje zemlje, na kateri je prišlo do razlitja.

53 Ker je onesnažena zemlja že zato, ker je bila naključno onesnažena z ogljikovodiki, odpadek, njena opredelitev ni odvisna od drugih postopkov, ki naj bi jih izvedel ali nameraval izvesti. Okoliščina, da ta zemlja ni izkopana, torej nima vpliva na njeno opredelitev kot odpadka.

54 Glede vprašanja, ali naftna družba, ki dobavlja bencinski črpalki, v okoliščinah, kakršne so v sporu o glavni stvari, lahko velja za povzročitelja ali imetnika odpadkov v smislu člena 1(b) in (c) navedene direktive, mora sodnik predložitvenega sodišča glede na razdelitev nalog, ki jo je uvedel člen 234 ES, za posamezen primer, ki ga obravnava, uporabiti pravila prava Skupnosti, kot jih je razložilo Sodišče (glej sodbo z dne 8. februarja 1990 v zadevi Shipping and Forwarding Enterprise Safe, C-320/88, Recueil, str. I-285, točka 11).

55 Člen 1(c) Direktive 75/442 določa, da imetnik pomeni „povzročitelja odpadkov ali fizično ali pravno osebo, ki ima odpadke". Direktiva 75/442 določa torej široko opredelitev imetnika, pri čemer ne določa, ali ima obveznosti odstranjevanja ali predelave odpadkov na splošno njihov povzročitelj ali njihov posestnik, torej lastnik ali imetnik.

56 Na podlagi člena 8 Direktive 75/442 so navedene obveznosti, ki so posledica prepovedi puščanja, odmetavanja in nenadzorovanega odstranjevanja odpadkov iz člena 4 te direktive, na strani „imetnik[a] odpadkov".

57 Člen 15 Direktive 75/442 določa, da mora stroške odstranjevanja v skladu z načelom „plača povzročitelj obremenitve" nositi imetnik, ki odpadke preda gospodarskemu subjektu, odgovornemu za odstranjevanje, in/ali prejšnji imetniki odpadkov ali proizvajalec izdelka, iz katerega so odpadki nastali. Direktiva 75/442 torej ne izključuje, da v določenih primerih stroške odstranjevanja odpadkov nosi en prejšnji imetnik ali več, torej ena fizična ali pravna oseba ali več, ki niso ne povzročitelji ne posestniki odpadkov.

58 Iz določb, navedenih v zgornjih treh točkah te sodbe, izhaja, da Direktiva 75/442 stvarno izvedbo postopkov predelave ali odstranjevanja, za katere je odgovoren vsak „imetnik odpadkov", ne glede na to, ali je njihov povzročitelj ali posestnik, loči od finančnega prevzema stroškov navedenih postopkov, ki jih v skladu z načelom „plača povzročitelj obremenitve" nosijo osebe, od katerih odpadki izvirajo, ne glede na to, ali so imetniki, ali nekdanji imetniki odpadkov, ali celo proizvajalci izdelka, iz katerega so odpadki nastali.

59 Ogljikovodike, naključno razlite zaradi uhajanja iz naprav bencinske črpalke za skladiščenje, je ta bencinska črpalka kupila za obratovanje. Torej so v posesti upravljavca bencinske črpalke. Poleg tega jih je upravljavec bencinske črpalke takrat, ko so postali odpadki, skladiščil za potrebe svoje dejavnosti, torej je mogoče šteti, da jih je „povzročil" v smislu člena 1(b) Direktive 75/442. V teh okoliščinah, ko je hkrati posestnik odpadkov in njihov povzročitelj, je treba upravljavca bencinske črpalke šteti za njihovega imetnika v smislu člena 1(c) Direktive 75/442.

60 Če bi se v sporu o glavni stvari glede na elemente, ki jih presoja samo predložitveno sodišče, zdelo, da sta slabo stanje naprav bencinske črpalke za skladiščenje in uhajanje ogljikovodikov posledica nespoštovanja pogodbenih obveznosti naftnega podjetja, ki dobavlja bencinski črpalki, ali različnih ravnanj, ki bi lahko sprožila odgovornost tega podjetja, bi bilo mogoče meniti, da je navedeno naftno podjetje s svojo dejavnostjo „povzročilo odpadke" v smislu člena 1(b) Direktive 75/442 in da se ga lahko šteje za imetnika teh odpadkov.

61 Glede na vsa zgoraj navedena presojanja je treba predložitvenemu sodišču odgovoriti, da so nenamerno razliti ogljikovodiki, ki so povzročili onesnaženost zemlje in podtalnih voda, odpadki v smislu člena 1(a) Direktive 75/442. Enako velja za zemljo, onesnaženo z ogljikovodiki, tudi če zemlja ni bila izkopana. V okoliščinah, kakršne so v sporu o glavni stvari, se lahko naftna družba, ki dobavlja bencinski črpalki, šteje za imetnika teh odpadkov v smislu člena 1(c) Direktive 75/442 samo, če je za uhajanje iz naprav bencinske črpalke za skladiščenje, posledica katerega so odpadki, krivo vedenje tega podjetja.

Stroški

62 Ker je postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (drugi senat) razsodilo:

Nenamerno razliti ogljikovodiki, ki so povzročili onesnaženost zemlje in podtalnih voda, so odpadki v smislu člena 1(a) Direktive Sveta 75/442/EGS z dne 15. julija 1975 o odpadkih, kot je bila spremenjena z Direktivo Sveta 91/156/EGS z dne 18. marca 1991. Enako velja za zemljo, onesnaženo z ogljikovodiki, tudi če zemlja ni bila izkopana. V okoliščinah, kakršne so v sporu o glavni stvari, se lahko naftna družba, ki dobavlja bencinski črpalki, šteje za imetnika teh odpadkov v smislu člena 1(c) Direktive 75/442 samo, če je za uhajanje iz naprav bencinske črpalke za skladiščenje, posledica katerega so odpadki, krivo vedenje tega podjetja.

Podpisi